

AMERIKA LEGSZEBB TÁJAI

Diaképek 1—50.

Szövegét és képeit összeállította:
dr. BALOGH JÁNOS *akadémikus*

Szerkesztette: Fehér Judit

Magyar Diafilmgyártó Vállalat
Budapest, 1984

BEVEZETŐ

Az Amerikai Egyesült Államok területe majdnem akkora, mint Európáé: 9,363.035 km². Ezen a hatalmas területen 212 millió ember él, így az Egyesült Államok a világ negyedik legnagyobb és negyedik legnépesebb országa. Nálunk többnyire angol nevének (United States of America) kezdőbetűi alapján USA vagy Amerika néven emlegetik. Ha valaki Amerikáról hall, bizonyára felhőkarcolók, modern autópályák, hidak, repülőterek, űrkísérletek jutnak eszébe, vagyis elsősorban ember alkotta építmények. Természeti tájai közül csak néhány nevezetesség szerepel a köztudatban: a Niagara vízesés, a Grand Canyon, a Yellowstone Park gejzírje vagy Kalifornia mammutfenyői. Holott ebben a kontinens nagyságú országban nem kevesebb, mint 33 nemzeti park van, közülük a leghíresebbek a 9.000 km² területű Yellowstone Park, a Grand Canyon, a Niagara Park és a kaliforniai Yosemite Valley. Amerikában szinte minden természeti táj megtalálható: hegységek, sivatagok, festői tengerpart, örökzöld mediterrán erdőségek, fenyvesekkel, nyíresekkel borított tajga és mohával, zuzmóval fedett tundra.

Diasorozatunk képei azt bizonyítják, hogy az ember építette Amerika háttérében ma is ott van a néha szinte érintetlen természet, mely a fehér ember megjelenése előtti állapotot tükrözi. Az amerikai nép nagy gonddal, komoly anyagi áldozatok árán őrzi ezt a másik Amerikát, hogy utódai is megláthassák, milyen volt ez a vidék, amikor őseik, az első telepések megérkeztek az Újvilág földjére.

Több ízben jártam az Egyesült Államokban, és mindig egyik utamról sok képpel tértem haza. Amikor többszáz fényképfelvétel és képem közül ehhez a diasorozathoz válogattam a képeket, azok mellett döntöttem, amelyek hozzám, a környezetvédelemmel is foglalkozó természetkutatóhoz a legközelebb állnak. És talán a diafilm nézőiben is kedvet ébreszthetnek, hogy utazásaik során maguk is megfigyeljenek és megörökítsenek olyasmit, amit egy tájban, egy országban a leginkább sajátjuknak éreznek.

1. Címkép (Grand Canyon)

2. Fenn, északon, a Nagy Tavak vidékén van a világ legnagyobb vízesésrendszere: a Niagara-Falls. Képünk a 917 m széles, 48 m magas Horseshoe (Patkó) vízesést mutatja. A közelében lévő, több mint százezer lakosú város, melynek neve ugyancsak Niagara Falls, évente 45 millió turista kiszolgálásáról gondoskodik.

3. A délebbre fekvő Pennsylvania állam nevezetessége a 3—400 m mély Grand Canyon. Több, mint 80 km hosszúságban húzódik, erdő borította területen, szinte érintetlen, gyönyörű tájban.

4. Őszi színekbe öltözött tölgyek és örökké üdezöld fenyők veszik körül ezt a régi vízimalmot, mely természetesen már csak az ősök életmódjára emlékeztető műemlék.

5. Az Egyesült Államok területén sok tölgyfa-faj él. Közös tulajdonságuk, hogy lombhulláskor soha nem látott piros színeket vesznek fel. Aki csak fényképen látja, azt hiheti, hogy mesterségesen, fotólaboratóriumban létrehozott pirosak ezek, holott valóban ilyen az „indián nyár” színe.

6. Az Atlanti-óceán partján ismét más a kép: a sötétkék tengerben fekvő Pálmák Szigetének (Isle of Palms) partját lisztfehér homok borítja. Ez a kép Dél-Karolina államban készült.

7. Tovább haladva dél felé megérkezünk Floridába, a trópusok kapujába. Itt mocsári ciprusok, pálmák, a szárazabb részeken pedig narancsligetek találhatók. Képünkön Florida legpompásabb látványosságainak, a cipruskerteknek egyike.

8. Élősövény Floridában. A kerítéseket a Bignonia venusta nevű futónövény tűzvörös virágai borítják.

9. Nyugat-Amerika egyik nevezetessége a Tükör-tó (Mirror Lake), Wyoming államban. Mozdulatlan vizében kékes sziklák és sötétzöld fenyők tükröződnek.

10. Wyomingban található a világhírű Yellowstone Nemzeti Park, ahol a turisták közvetlen közelről láthatnak fekete medvét. A medvék szelídek, mert már régóta nem kell tartaniuk a vadászok puskájától: a megfogatkozott állományt szigorú intézkedésekkel védik.

11. A hozzáértő természetvédelemnek köszönhető az is, hogy az amerikai bölények megmenekültek a kipusztulástól. Valaha milliós bölénycsordák járták a füves prériket.

12. Wyoming legszebb vidékei csak lóháton közelíthetők meg. A lovastúrák résztvevői több napra való élelem, a táborozáshoz szükséges felszerelés, megbízható vezető és néhány hátszó társaságában indulnak útnak. Háttérben a 4199 m magas Grand Teton látható.

13. Délebbre Colorado, Utah, Arizona és Új-Mexikó államok következnek: hegyek, sivatagok lenyűgöző tájai. Ez a vidék függőleges sziklafalaival, a vadnyugati filmek jellegzetes környezetét idézi. A kristálytisza pataokban a hajdani cowboyok mai utódja oltja szomját.

14. Aranysárga lombdők, sötétzöld fenyvesek, fölöttük lilásszürke hegycsúcsok: ez a Sziklás Hegység (Rocky Mountains) Nemzeti Park őszi panorámája. Háttérben az Ikernővérek (Twin Sisters) hegycsúcsok egyike.

15. A Sziklás Hegység Nemzeti Park egyik nevezetese a Medve-tó (Bear Lake), a fenyőövezetben. Háttérben emelkedik a Mt. Hallett 2895 m magas csúcsa.

16. Ez a Sziklás Hegység Nemzeti Park egyik legjobban védett területe: egyetlen fűszálat sem szabad letépni, egy falevelet sem szabad felemelni a földről. A kép háttérében a 4194 m magas Mt. Ypsilon havas csúcsa látszik.

17. A Sziklás Hegység jellegzetes védett állata a csíkos mókus. A turisták kezéből eszik és arasznyi távolságból engedi fényképezni magát.

18. A Sziklás Hegység vízválasztójának közelében van a Vale tó. Hátterben az eljegesedés nyoma: U-alakú teknővölgy, melyet a jégkorszakban teljes szélességében gleccser töltött ki. Ennek olvadék-maradványa a mostani tó.

19. A 4266 m magas Szent Kereszt Hegye, Colorado ál-lamban. Nevét erről a hóval kitöltött, kereszt alakú bemélyedésről kapta. A fekete gránitba rajzolódó hó-fehér kereszt a környék egyik érdekes látványossága.

20. A többi turistával együtt, autóbusszal jutottam fel a Sziklás Hegység Nemzeti Park tundra-vidékére. Itt, az erdőhatár felett a sziklák és a talaj felszínét barnászörös zuzmók és más bevonat-növények borítják. Amikor kiszálltunk a buszból, hangosbeszélő figyelmeztetett, hogy semmihez sem szabad hozzányúlnunk.

21. Az északamerikai földrész páratlan csodája: a Grand Canyon. A Colorado folyó eróziója nyomán keletkezett. A folyó valóságos „földtani metszetet” készített a környező rétegekről, melyről a geológusok pontosan leolvashatják többszáz millió év földtörténetét.

22. Ezt a területet hajdan vízszintes rétegekben borította a tenger üledéke. Képünk jól mutatja, hol volt az eredeti földfelszín, melybe a Colorado folyó fokozatosan belevágódott.

23. A puhább rétegek gyorsabban koptak, a kemények lassabban; így alakult ki a lépcsőzetes, néhol tornyos formák sora. A napjainkban is folytatódó lepusztulást főként a hóingadozás okozza, és meredek törmelék-lejtők jelzik. A növényzet mindenhová felkapaszkodik, ahol táplálékot és némi nedvességet talál.

24. A Grand Canyon teljes hossza 320 km, legnagyobb szélessége 16 km, legnagyobb mélysége jóval több egy kilométernél. A napszaktól és a megvilágítástól függően a sötétkéktől az ibolyáig, a rózsaszíntől a sárgáig a legcsodálatosabb színekben pompázik. Most éppen rózsaszín . . .

25. Itt az árnyékban fekvő hó színe például mélykék. A turisták számára dróthálóval védett kilátó-teraszokat építettek a legfestőibb — és legveszélyesebb — pontokon.

26. A Grand Canyon téli látképe a hótakaróval és az itt igen gyakori, alacsony fellegekkel. A sziklás fennsík állatvilága elenyésző, néhány madárfajt kivéve.

27. Aki kívárná itt a mindennapos zivatarok egyikét, megörökítheti fényképezőgépevel a sziklába becsapódó villámot és az esőbe burkolózó, sejtelmes kék tájat.

28. Ha elvonul a zivatar, a türelmes fotós lencsevégre kaphatja a szivárványt is a Grand Canyon felett.

29. Az Utah állam déli részén lévő Bryce Canyon méreteiben ugyan messze elmarad a Grand Canyontól, de a színek és formák változatosságában túl is tesz rajta. A napfényben ragyogó, okkersárga sziklatornyok színe vasoxid-tartalmuktól származik.

30. Az erózió, de főképpen a szelek munkája hozta létre ezt az egyedülálló képződményt a Bryce Canyonban. A Temze folyó híres hídjához való hasonlósága miatt a Tower Bridge nevet viseli.

31. Természetes sziklahidak a Bryce Canyonban. A víz, a szél, és a kőzetek hőingadozás okozta mállása alakította ki ezt a két hidat a vízszintesen fekvő, keményebb rétegekből.

32. Nevada államról sokaknak Reno játékkaszinói jutnak eszébe. Kevesebben tudják, hogy a várostól északra, alig 100 km-re van a paiute indiánok rezervációja. A vidék egyik nevezetessége a Píramis-tó, kék víztükör a vörös sivatagban. A vízből különleges, piramis formájú sziklák emelkednek ki.

33. Arizona államnak ezen a részén található a Snow Bowl (Havas Tál), az ország egyik leglátogatottabb síparadicsoma. A kép háttérében a San Francisco csúcsok, itt található az állam legmagasabb pontja (3844 m).

34. Valójában Arizona nem a hegyek birodalma, hanem a sivatagoké, a szomszédos Új-Mexikóval és Kaliforniával együtt. Itt van a kaktuszok, köztük a több méter magas óriáskaktusz hazája.

35. A kaktuszok birodalmának kapujában, az arizonai Flagstaff közelében vannak az Oak Creek (Tölgypatak) kanyon jellegzetes vörös sziklafalai. Sok vadnyugati film színhelye ez a vadregényes táj.

36. Az arizonai Monument Valley egyedülálló érdekessége ez a két homokkő szikla, melyek méltán viselik az Elefántláb-sziklák nevet.

37. A vörös sziklák határát ez a különös alakú szikla jelzi: a Babonák Hegye. Ezután már csak kaktuszok, sivatagi növények és vörös homok következik. A képen a cholla, másnéven ugrókaktusz látható.

38. A nyugatamerikai sivatagok egyik jellegzetes növénye a tévesen kaktusznak tartott józsuafa, amely a jukkafélékhez tartozik. Februárban, márciusban gyönyörű virágokat hoz.

39. Tavaszi virágzáskor a sivatag kaktuszmezői páratlan színekben pompáznak. A korongos megjelenésű opuncia-kaktuszt sokan ismerik, mert rokonaival együtt kedves növénye a kaktusz-tartóknak

40. Az amerikai sivatagok jellegzetes virágai a sivatagi verbéna és a fészkesvirágú, sárga sivatagi napraforgó. A napraforgók, melyek többszáz fajt számlálnak, innen, az Újvilágból származnak.

41. Az egyik legszebb sivatagi növény az okotilló, mely csak látszatra hasonlít a kaktuszfélékhez, valójában önálló növénycsaládot alkot. Egy töről 25—30 vékony hajtás nő ki, a hajtások végén piros virágok fejlődnek.

42. Az orgonasíp-kaktusz 3—4 méter magasra nő meg. Jellegzetes, csomósan növekvő kaktuszfaj. Májusban virágzik, virágait csak éjszakára nyitja ki.

43. Délnyugat-Amerika szélsőséges sivatagi tájain egyszerűen látjuk az élettelen, vörös futóhomok-buckákat, háttérben pedig a kopár, csúcsukon hóval borított, magas hegyeket.

44. Tovább haladva nyugat felé, megérkezünk a Csendes-óceán közelébe, Kalifornia állam területére. Az óceán hatására itt ismét van nedvesség, és buja, zöld, virágokkal tarkított növénytakaró jelenik meg. A vidék egyik jellegzetessége a mi pipacsunknál kisebb, naráncsvörös kaliforniai pipacs.

45. Kalifornia mezőgazdaságilag művelt területein főképpen délgyümölcsöt és virágot termesztenek. Amerika egyik legszebb tája ez: örökzöld fák, a háttérben kopár, havas hegycsúcsok.

46. A kaliforniai tengerpart egyik vadregényes része a Carmel-öböl, szeszélyes szikláival, szélcsavarta ciprusaival.

47. Sokak szerint Kalifornia legszebb partrészlete Santa Barbara környéke. Én végigutaztam az egész partot, Los Angeles-től fel egészen San Franciscóig, és csupa ilyen „legszebb” helyet találtam, úgyhogy a helybeliek között folyó vitát nem tudnám eldönteni.

48. Ez a partrészlet azért ragadott meg, mert a kiszáradt ciprusfa Csontváry magányos cédrusát juttatta eszembe. A különös sziklák és az ég elmosódó fellegei is erre a festményre emlékeztettek.

49. Utolsónak a San Francisco-i öblöt mutatom be. Ez diafilmünk egyetlen olyan képe, amelyen nagyobb emberi alkotást láthatunk: a világhírű Golden Gate (Aranykapu) hidat. Itt azért tettem kivételt, mert ez a híd azon kis számú építmények közé tartozik, melyek teljes harmóniában vannak környezetükkel.

50. Zárókép: Dél-kaliforniai tengerpart.